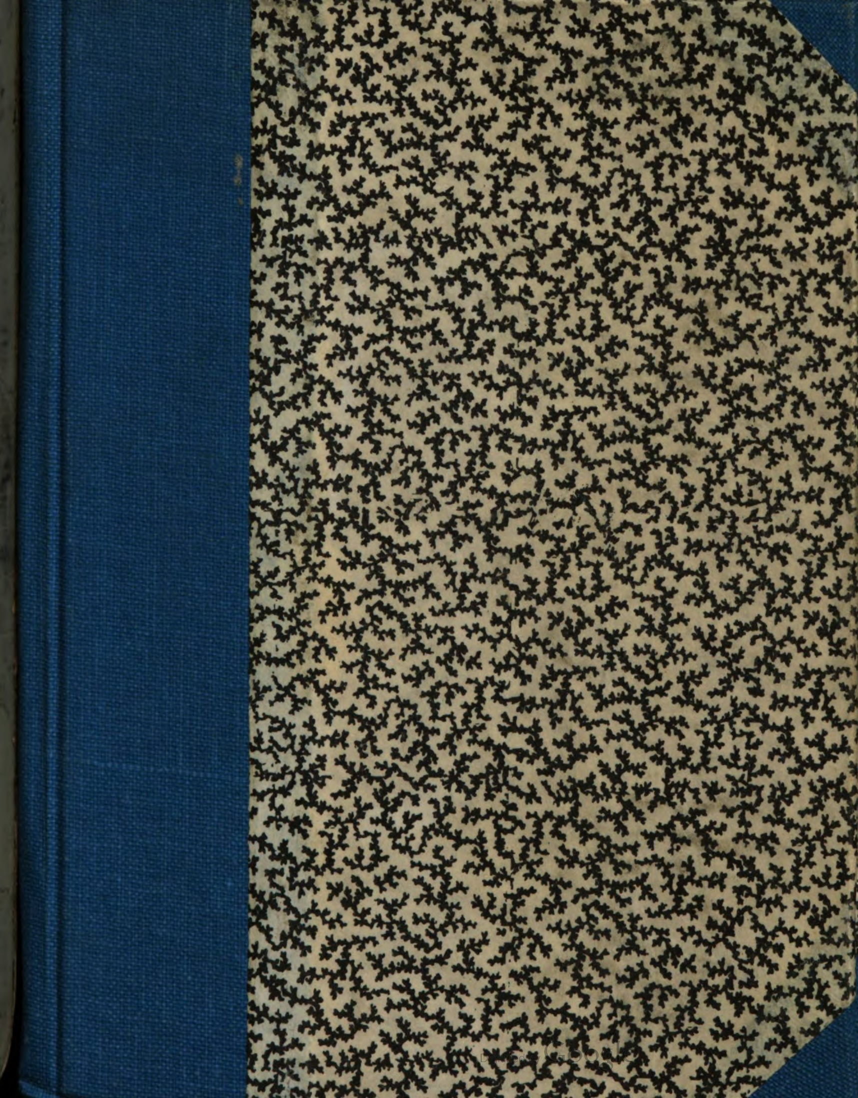

VINJAGE.

Spjevao

Mirko Bogović.

IV.

U Zagrebu.

Tisak Lav. Hartmana i dr.
1878.

VINJAGE.

Spjevao

Mirko Bogović.

IV.

U Zagrebu.

Tisak Lav. Hartmána i dr.

1878.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA V PRAZE

Evo opet jedan svežčić „Vinjagâ“, jur odavno spjevanih, al tek sada na svjetlo izišavših, štono ga predajem domorodnom čitatelju želeći, da mu time prikratim koj časak. — Bit će ih, znam ja, koji će Vinjagam prigovoriti već s toga, što — po njihovu — u ovo triezno i ozbiljno doba pjesmam u obće nema mjesta, nu ja držim, da baš zato, što u ovakovo doba živimo, kadšto i po koje pjesme treba, da posve neugreznemo u glibu guste svakdanjosti i tobožnje praktičnosti, već da nas, barem za vrieme čitanja, prodje mlitava novovječna čama, s koje nam se dan na dan radja sve to više nesnosnih tuponjâ, t. j. ljudî bez svakog čuvstva i zanosa.

Bit će ih nadalje, koji će reći, da je prastara „velepjesan“ o v i n u, l j u b a v i i p j e v a n j u dosele jur sto i sto puta, pa i bolje izpjevana, nego li to biva u tih mojih

*

Vinjagah, što i sam znam i priznajem, nu zato ipak scienim, da vječno to vrelo jur posve izcrpljeno nije, pače da će se o tih divnih predmetih pjevati, dok god bude na svietu dobrih ljudi i u njih iole čuvstva i zanosa.

I s toga se nadam, da će i ove moje smjerne Vinjage komu tomu dobro doći.

U Zagrebu 8. svibnja 1878.

M. B.

I.

Svud na svietu na širokom,
Kuda goder svrneš okom,
U nestašnih svojih grudî
Vruće želje goje ljudi;

Da su malo više žedni,
To bi bili manje biedni,
Nebi snili, već bi pili,
I sretniji uz to bili.

II.

Umovanje uznosito,
Osiećanje plemenito,
Nekoriste bez načina,
Kojim vino to začina;

Pijmo dakle, a tad snujmo,
Pa se tiem još pobudjujmo:
Da su mnogi k stolu zvani,
Ali riedki izabrani.[1)]

III.

Svatko znade vina piti,
Kažu ljudi, i ljubiti;
Moguće je, ali — kako?
Jer to nije svejednako;

Mudrac kada pije, ljubi,
Kao ludjak sviest negubi,
Već slast dieleć s vrutka živa,
Sám dvostruku slast uživa.

IV.

Kad se mudrac čaše tiče,
Te ju ustam jur primiče,
Tad se s vina, što ga okusi,
Dižu dobri i zli dusi;

To su pravde zaštitnici,
A nepravde osvetnici:
Pijte š njime biedni i žedni,
A strepite nepravedni!

V.

Gol se čovjek i slab rodi,
Kad na ovaj sviet dohodi,
Al nadaren uma darom,
Biva svieta gospodarom;

S toga čovjek i umije
Tvorit vince, da ga pije,
Dočim vodu, punu kala,
Životinja pije ostala.

VI.

Kada ti se uzoholi
Um vlastiti, plitak toli,
Hoteć silom, prah u prahu,
Vodjom biti srcu plahu;

Nedaj, da ga kroz bogaze
I života tavne jaze,
Kano sliepac sliepca vodi,
Već pij, srce bar slobodi.

VII.

A kad ti se srce upali,
Te će na um da navali,
Što ga tobož taj preteče,
I što sve mu svedj zanieče;

Tad u pomoć umu budi,
Vruće srce pak pokudi,
Zatiem vincem smiri oboje,
Pa im reci: sudjeno je!

VIII.

Kad nastaje pramaljeće,
Te svud bujno niče cvieće,
A ptičice milo poju
U prirode perivoju;

Tada s ljubom brže bolje
Hiti u lug il u polje,
Te ljubavi i naravi
S pune čaše tu nazdravi.

IX.

Ljeti, žega čim nastupi,
Prijatelje dobre skupi,
Pa ih, složne i prikladne,
U podrume vodi hladne;

Čašice im tu podieli,
Pa se ljudski proveseli,
Hladno vince š njima pijuć,
A ludu se svietu smijuć.

X.

Kada jesen svud zavlada,
Te sa granja lišće pada,
Lišće vehlo, ožutjelo,
Komu vjetar poje opielo;

Kad ušute šumski glasi,
Tada časa nepočasi,
Već s prijanom pij u klieti,
Pa se vječne miene sjeti.

XI.

Kad pak dodje ciča zima,
Da se inje drvja prima,
A na polju bura brije,
I plašt sniežni sve ovije;

Tada tople sred sobice,
Uz razgovor i čašice,
Sa dva sa tri druga sjedi,
Pa prkosi zimi i biedi.

XII.

Prijan reče: „dobro ’e piti,
Pijuć srce sloboditi
U proljeće, i jeseni,
Zimi, ljeti, vjeruj meni;“

„Pače vina tek pomoćju,
Pijući ga danju, noćju,
U svako ćeš lahko doba
Snosit udes svoj do groba.“

XIII.

Kad na sámu duhom klonem,
Il u viru mislî tonem,
Te se zviezdâ jurve laćam,
Čim sám sebe nedohvaćam;

Tad mi u čas dobri prijan
Dodje, makar i supijan,
Jer me trgne iz tieh tmina
Gromkim glasom: „Amo vina!“

XIV.

„U daljini zviezde sjaju,“
Reče prijan, „pa nehaju
Za sve ljudske nade, slasti,
Za sve boli, za sve strasti;“

„S tog se zviezdâ, brate, kani,
I na zemlji toj ostani,
Prodj se tricâ i kućinâ,
Pa se radje drži — vina.“

XV.

„Nemoj mnogo razmišljati,“
Reče prijan, „već se lati
Čaše s vinom da pijemo,
I sve brige razbijemo;“

„Nije hasne mudrovati,
Umom dubsti i rovati,
Već evo ti boli lieka,
Što te na dnu čaše čeka.“

XVI.

„Kratki su nam žića dani,
O njih jadi nanizani,
Zašto da ih još i sami
Otežćamo suzicami;“

„Prodjimo se jalovoga“
Reče prijan „posla toga,
Dok smo nek smo, sad je hora,
Čaše zveče, pit se mora!“

XVII.

„Kad sam jošte djakom bio,“
Reče prijan, „već sam pio,
Te prost svake školske brige,
Volio čaše nego knjige;“

„I dan danas radim tako,
Pa nežalim, jer svakako
S čaše više crpih znanja,
No s školskoga mudrovanja.“

XVIII.

„Čaši, što se vinom diči,“
Reče prijan, „čoek priliči,
Jer dok u njem duh boravi,
I tielo se vazda slavi;“

„Al bez duha žarkih krilâ
Što je tielo, do kup ila?
Tako, čim se vino izmaklo,
Bezcjeno je prazno staklo.“

XIX.

„Vino dobro, izvanredno,“
Veli prijan, „to je vriedno
Da ga piješ tek s mudraci,
Bez njih pako — i s ludjaci;“

„Kad li ludo koj prosbori,
A ti mudro glavu obori,
I čim više sbor se smuti,
Tiem ti više — pij pak šuti.“

XX.

Prijan uči: „vino štujmo,
Ter ga nad sve uzvisujmo,
Jer čudesa vino stvara:
Tužnog tieši, razgovara;“

„Od slabića stvara jaka,
Od plašljivca baš junaka,
Od bolestna zdrava, živa,
A brbljavca od šutljiva.“

XXI.

Prijan pije te se smije:
„Bilo“ — reče — „poslje, prije,
Mriet se mora, pa nehajem,
Nemam za što da se kajem;“

„Živio sam dost nestaški,
A kad i kad uprav vražki,
Al me ni s tog sviest nekolje,
Svedj sam bio dobre volje.“

XXII.

Narod veli: vino od loze,
Isto tako mlieko od koze,
A i čovjek od čovjeka
Da su do tri dobra lieka;

Ali prijan svedjer mnije,
Da za njega mlieko nije,
Kamo l' kozje, veće, pobro,
Dobar drug uz vino dobro.

XXIII.

Kud će suza neg na oko,
Medj sokole leti soko,
Kuda li će brat neg bratu,
Baš ko tica svomu jatu;

S tog nikakvo čudo nije,
Što se svigdje, gdje se pije,
Složno, bratski i bez svadje,
Sa mnom i moj prijan nadje.

XXIV.

Rieč je stara: brat mi mio,
Koje goder vjere bio,
Jer na majke zemlje grudi
Svi smo braća, svi smo ljudi;

Na što prijan: „Pravo 'e tako,
Al će meni svakojako
Najmiliji bratac biti,
Koj će složno sa mnom piti.“

XXV.

Na veliki petak prijan
Dodje u krčmu a supijan,
I tu stade vina piti,
Mesa jesti, besjediti:

„Ja se liečim, do je dosta,
A ni Bog neište posta
Od bolestna, rieč je znana,
Ni molitve od pijana.“

XXVI.

Netreba se razmiriti,
Već s dušmanom pomiriti;
Tako u družtvu njetko reče,
A prijan se nanj osječe:

„Neću, brate moj po Bogu!
Pa da i hoću, baš nemogu,
Pomirenju fali sgoda,
Jer moj ti je dušman — voda.“

XXVII.

Onomad se opet bio
Prijan tako nakitio,
Da je, uz nas trtajući,
Jedva došo svojoj kući.

Putem reče: „braćo pojte,
Pa se za me ništ nebojte,
Jer će zlato ostat zlato,
Makar palo i u blato."

XXVIII.

Na kraljevo grê pun nade
Mužek u svoe vinograde,
Kroz zeleno gdjeno loždje
Proviruje bujno grožđje.

Bielo, modro i rumeno,
A kojegdje i medeno,
Pa si misli: kad već stradam,
Bar se dobru vinu nadam!

XXIX.

Na Miholje za Hrvata
Svud nastaje doba zlata,
Jer je berba, preša škripi,
A u kaci šira kipi;

Pa tu nema kraja slavi,
I pjevanju i pucnjavi,
Srce od slasti poigrava
A od mošta vrije glava.

XXX.

Na Martinje još i sada,
Taj običaj u nas vlada,
Da se, kano s dogovora,
Novo vino krstit mora;[2]

Na krstitke pako ove
Domačina znance zove,
Gdje ih punih čašâ zveka
I jur guska s mlinci čeka.[3]

XXXI.

Kada grōždje jur dozrieva,
Čut je šturka gdjeno pjeva
Izpod brajde kasno i rano:
„Crn biel, crn biel" neprestano;

Kad pak oko sviu svetî
Šira vrije u sred klieti,
Čuti ga je s brazde svoje:
„Nedaj babi ključ!"[4] gdje poje.

XXXII.

Na moj ti se god sabrala,
Prijateljâ kita mala,
Mala, ali izabrana,
I na jedno brdo tkana;

Svi narodni poštenjaci,
Prvog reda veseljaci,
Uz čaše se veseleći,
A za drugo nehajeći.

XXXIII.

Njekoč ti se moma mlada
Udà usried našeg grada,
Svatba bjaše tu čestita,
Izabranih gostî kita;

Tu sam srećom i ja bio,
I pjevajuć vinca pio,
I tu ti me uz čašice
Snadje ljubav strielimice.

XXXIV.

Ukraj mene sela dika,
Krasna, ali bljedolika,
Ko da 'e suncu dvore mela,
A mjesecu kosu plela;

Prišaptnuh joj kradomice:
„Kušaj, blieda krasotice,
Vinca piti i ljubiti,
Pa ćeš zori seja biti.

XXXV.

Dieva ništa neprosbori,
Već glavicu tiho obori,
Težko uzdahne, nješto misli,
Dok u jedno sve nesmisli;

Zatiem u me upre oči,
U čašu si vina toči,
I prvikrat za svog žića
Kuša tajnu moć tog pića.

XXXVI.

Dočim družba pije, pjeva,
Sa mnom stade sborit dieva,
I za čudo! više nije
Blieda i plaha kano prije;

Osobito pošto trknu
Sa mnom tiho i opet srknu,
A u ime te ljubavi,
Što svim ljudem srca travi.

XXXVII.

I trećiput pošto kucnu
Sa mnom dieva i opet gucnu,
Umiljato se nasmije,
Te si žarko lišce krije;

Upitam ju: „a zar nebi,
Doć pod večer smio k tebi?“
„„Dodji!““ šaptnu. „Ali mama?“
„„Poć će k teti — bit ću sama.““

XXXVIII.

Na svemu ti Bože hvala,
Što me dieva poslušala,
Jer okusih slasti raja,
Pa se ni ona nepokaja;

Jer odkako stade piti
Sladka vinca i ljubiti,
Sva joj bliedost s lica ginu,
Te ko rujna zora sinu.

XXXIX.

Ni u muža liepo nije
Kad si vinom um zalije,
Kamo l' ružno pogledati,
Gdje se dieva vina lati;

Al buduć nam zemlja rodi
Sladkim vincem, štono godi,
Neka i dieve baš nežale
Kadšto okusit vina od šale.

XL.

Kada piju mladì ljudi,
Nada ti im širi grudi,
Budućnosti napijaju,
A za drugo i nehaju;

Kad se pako medj peharci
Gdjegod snadju dobri starci,
Prosti brigâ i žalosti,
Napijaju prošastnosti.

XLI.

Voda svježa s vrela čista
Poput srebra svedj se blista,
Al spram vina sva joj slava
U sve vieke izčezava;

Jerbo vino, vino ostaje,
Te kroz staklo divno sjaje
Baš ko zlato a tekuće,
Biser-pjene prosipljuće.

XLII.

Dok god bude svieta i vieka
I sudbine ljudske teka,
Vode i zlobe, manje veće,
Ponestati nikad neće;

Pošto pak je viek ovako
Bilo, te će biti tako,
Traži u vinu sutuk pravi,
A ostalo — zaboravi.

XLIII.

Zaborav je liek jedini
Proti svakoj ljudskoj kini,
S toga, da se oporavi
Duh i srce — zaboravi!

A zaborav moć ćeš steći
U nesreći i u smeći,
Vinom, što ga pjesma slavi,
Zato pij, pa — zaboravi.

XLIV.

Neki mudri kralj[5] zateče
Dvoranine, pošto reče:
U tom žiću punom biede
Samo četir stvari vriede:“

„Stara drva za loženje,
Stari znanci za obćenje,
Za čitanje stare knjige,
Staro vino za nebrige.[6]

XLV.

Razlika je medj junaci
I mudraci veseljaci:
Za slavu se junak bije,
Sebi u slast mudrac pije;

Kada junak krv prolieva,
Mudrac pije i popieva,
A kad onaj grad razgradi,
Taj mudrosti cviet usadi.

XLVI.

Blago si ga u svom vieku,
Veli Latin, tom' čovjeku
Koj kod kuće bezobzirno
U zapećku sjedi mirno;

I koj uprav radi toga
Hvali Boga velikoga,
Te nehajeć za sve ino,
Pije dobro svoje vino.[7]

XLVII.

Punom kesom, sviet naš mnije,
Svaki lahko vina pije,
Nema li pak tko novaca,
Borme sjedi kod lonaca;

A ja držim: dok je roda,
Pa i vinske loze ploda,
Za vesela bit će gosta
I bez novca vina dosta.

XLVIII.

U kolo se svi hvatajmo,
Al iz kola tog tjerajmo
Farizeje ništavice,
I filistre kukavice;

Pak zovimo u to kolo,
Milu braću naokolo,
A na pose stare svate
Korenite svedj Hrvate.

XLIX.

U nas bjaše svagda dosti
Sebičnosti i podlosti,
A najviše od svih zalâ,
Hrvatskoga starog jala;

Sve to treba iztriebiti,
Jer inače neće biti,
Hrvat nikad svoj u svomu
Milom domu hrvatskomu.

L.

Jošte jednu čujte sada:
Živila nam tvrda nada,
Da će svanut doba bolje,
I mir ljudem dobre volje;[8)]

A kad dodje ota doba,
Uskrisit će novi s groba
Spas cieloga čovječanstva,
Pun divnoga veličanstva.

Izjasnenja.

[1]) „Multi vocati, pauci electi.“ Math. Cap. 20.

[2]) Kod nas u Hrvatskoj drže, da tek 11. studena od šire ili mošta vino postaje, pa pošto je dan taj u zemlji vinorodnoj, kao što je naša, svakako znamenit, s toga je kod nas, osobito u prijašnje doba u našem Zagorju, ušlo u običaj, da se na Martinje novo vino, kako kažu, krstiti moralo. U tu svrhu znalo bi se poviše znanacâ i susjedâ kod dobrog kojeg prijatelja izmjenice sastati, te starim vinom — a ne po birtaški vodom — krstiti novo vino, t. j. uz zvek čašâ, zdravicâ i pjesmicâ svojski proveseliti se.

[3]) Guska s mlinci poznata je od starine u Hrvatskoj jestvina, te se obično na Martinje, prilikom gorespomenutih vinskih krstitaka donosi na stol.

[4]) Šturak taj, ili kako ga njeki zovu „stričić,“ nalazi se obično u jesensko doba po naših vinogradih, gdje no se, i to prije berbe, kad jur dozrieva grožđje, sa svojim milotužnim „crn-bel, crn-bel“ oglasuje seljaku, poslje berbe pako, kad se šira ili

novo vino nalazi jur u kleti ili u podrumu, čuti ga jé opet gdje seljaku pripjeva: „nedaj babi ključ, nedaj babi ključ!"

[5]) To bijaše, kako kažu, kralj aragonski, imenom Alfonso, koj se tako izrazio.

[7]) Rieč „nebriga" označuje čovjeka, koj nemari za ništa, već tek za to, kakó da ugodno probavi vrieme. Niemci mu vele: „Hans ohne Sorgen."

[7]) Poznati izvorni tekst latinski, očevidno iz novije dobe školastične, glasi ovako:

„Beatus ille homo,
Qui vivit sua domo,
Et habet bonam pacem,
Et sedet post fornacem,
Et laudet Deum trinum,
Et bibit bonum vinum."

[8]) „Et pax hominibus in terra bonae voluntatis." Luc. cap. 2.

